

Els nins de la pantalla. La psicologia infantil en el cine (VI) Scout Finch

Gabriel Genovart

Segurament el món seria molt millor del que ho és si tots els fills haguessin tingut un pare com Atticus Finch. O, si més no, que s'hi hagués semblat.

La meravellosa novel·la de l'escriptora Harper Lee, *To Kill a Mockingbird* (*Matar un rossinyol*), escrita el 1960 sobre la base de records autobiogràfics i magníficament portada al cinema per Robert Mulligan dos anys després, conta la història de l'educació afectiva i de la formació axiològica de dos petits germans, Jem i Jean Louise Finch (de deu i sis anys respectivament), per part de seu pare Atticus, interpretat a la pantalla per un formidable Gregory Peck, que compon el personatge més memorable de tota la seva extensa filmografia.

La història està narrada en primera persona per Jean Louise (familiarment nomenada Scout) i relata les vivències d'una infància ja llunyana en un petit lloc del comtat de Maycomb, en el sud d'Alabama, i una sèrie de successos d'aquests que, viscuts a la minyonia, marquen de per vida indeleblement. Scout Finch i el seu germà major Jem, orfes de mare, corren, juntament amb el seu amigueta Dill,

un conjunt d'aventures i experiències encadenades que amb tota propietat es poden qualificar d'*iniciàtiques*, tota vegada que comporten un despertar abrupte a la realitat i una aproximació al coneixement del que és, amb tots els seus violents clarsobscurs, aqueixa existència adulta, tantes vegades sòrdida i miserable, que espera més enllà dels anys de la infantesa.

La història dels germans Finch té com a marc cronològic els temps més durs de la Gran Depressió en el profund "vell sud" dels Estats Units, en un petit poble, aparentment bucòlic, en el qual "tothom es coneix", però a on també, enllà de les aparences més o menys superficials, rere les portes d'aquestes cases de fusta d'un estil colonial ja entrat en decrepitud, sota aquesta existència a primera vista tranquil·la i letàrgica —les plàcides nits estelades, les ombres nocturnes, els carrers sense asfalt, les façanes gastades d'edificis decadents, les reixes que encerclen els petits patis i jardins casolans, la gent que seu a la fresca dels porxos en el xafogor de l'estiu i beu llimonada amb gest llangorós, o que, a les vetllades, passeja, parsimo-

niosament, vestida amb roba blanca de lli...—, bateguen i s'hi amaguen les pors i les misèries d'unes persones enfonsades en la desesperança, la frustració i l'enyorament d'uns anys que ja passaren i que segurament foren molt millors del que ara són; i tot un rerafons social de racisme, pobresa, intolerància, mesquinesa, discriminacions i agressivitat soterrada.

I a tota aquesta vida rutinària i quotidiana s'hi superposa l'univers màgic d'un imaginari infantil creat per la fantasia vivaç dels dos espavilats germans Finch i presidit per la presència temuda i invisible d'un monstre: un monstre frankensteinià. Però una de les lliçons que aprendran els petits protagonistes de *Matar un rossinyol* és que la vertadera monstruositat no es troba en l'anormalitat aparent d'una pobra criatura marginal i fantasmagòrica reclosa dins una casa misteriosa i més o menys forjada per la seva imaginació desfermada, sinó a l'interior de les persones en aparença normals i corrents. Serà un de tants aprenentatges als quals seran guiats per la conducta i l'exemple del seu pare: l'advocat Atticus Finch; perquè la novel·la/pel·lícula *To Kill a Mockingbird* —a més de ser una narració sobre el món infantil, una crònica judicial de *suspense* sobre la falsa imputació d'un delict a un home negre i un relat de misteri i terror que per diferents raons evoca, a moments, dos films tan excepcionals sobre la infància com són *The night of the hunter* i *El espíritu de la colmena*— és, sobretot, la història d'una educació ètica i d'una formació en els valors de dos al·lotjats per part d'un pare viudo, auster i solitari: un senzill advocat de poble que, amb tots els riscos que tal comesa li ha de comportar, accepta fer-se càrrec com a lletrat d'ofici de la defensa de l'home negre falsament acusat de la violació d'una al·lota blanca.

Hi ha un promptuari pedagògic de cinc conceptes bàsics que constitueixen altres tants referents o regles indispensables per portar a terme, així com pertoca, la recta educació dels fills en el si del nucli familiar: l'amor, la seguretat, l'acceptació, la consistència i la coherència. És a dir: els pares han de vessar vers els fills tot l'amor i tendresa que són capaços de donar; els han de proporcionar agombol i seguretat; els han de saber acceptar tal com són, amb les seves singularitats i limitacions, tot i que tractin de corregir-los i millorar-los en els seus defectes i carències en la mida del que és possible; han de saber també dir que no i oposar-se fermament, sempre que s'hi escaigui, als petits capricis i vel·leïtats dels infants; i, finalment, hi ha d'haver una rigorosa correspondència entre allò que diuen (o prediquen) i allò que, a la pràctica, realment fan. Quan manca qualsevol d'aquestes regles, alguna cosa falla en l'educació d'un infant i qualche tana personal se'n pot derivar a la seva vida adulta; i quan falla la darrera —la regla de la coherència—, resulta inviable qualsevol tipus d'instrucció ètica o formació de valors. Dissortadament, un gran nombre d'infants del nostre temps creixen amb la manca d'alguna, de varies o de totes aquestes actituds

o disposicions parentals. Potser moltes manifestacions del malestar social de l'hora present derivin d'aquest fet.

Atticus Finch encarna com a pare aquesta normativitat pedagògica, tant senzilla en la seva formulació com difícil de dur a la pràctica. Atticus Finch, gairebé el paradigma del pare perfecte, sap donar als seus fills, sense afectació, la tendresa d'un amor fins a un cert punt maternal amb el qual tracta de compensar l'absència de la mare difunta; els proporciona redòs i seguretat quan fa falta; els accepta amb les seves peculiaritats, però els sap corregir amb fermesa, sense alçar mai la veu, sempre que ho considera oportú; i, sobretot, és un home coherent respecte al que diu i allò que fa. Des d'aquesta coherència —posada durament a prova en la defensa de l'home negre inculpat en fals—, està en condicions de trametre als seus dos fills referents ètics tan essencials com són el sentit de la justícia, del deure, de la responsabilitat, del respecte als altres i, sobretot, la convicció profunda que totes les persones són iguals i subjectes d'un mateixos drets, qualsevol sigui la seva raça, sexe o condició social. Als ulls dels seus dos fills, Atticus Finch és un home potser massa normal i rutinari, que mai no ha destacat en res especialment. Únicament, a partir de la causa judicial instruïda a l'home de color, el negre Tom Robinson, i de tots els fets dramàtics que se'n derivaran, Scout i Jem arribaran a adquirir exacta consciència de la integritat i de la talla humana del seu progenitor.

A poca distància de la llar del Finch, a l'altra banda del mateix carrer, a una de les cases més esbaldrades i sumides en l'abandó de la barriada, rere portes i persianes perennement tancaades gairebé a pany i clau, hi viu la impenetrable família Radley, composta per un matrimoni d'edat avançada i per Arthur, el segon dels seus dos fills, familiarment conegut amb l'apel·latiu de "Boo", que ja té prop de quaranta anys i que ningú mai no ha vist des que era un adolescent. El fill major dels Radley viu a fora i únicament es deixa caure per casa excepcionalment o fa una passada quan arriba Nadal.

Sobre la personalitat de Arthur "Boo" Radley circulen tota classe de xerrumeigs. Les persones majors de Maycomb recorden que, a l'adolescència, havia estat un al·lot problemàtic i conflictiu que ja havia donat proves de retard mental i que, juntament amb altres begantells del poble, es dedicava a fer el gambirot per la contrada i tota classe de capbuitades. Davant aquells excessos, l'autoritat es veié en la necessitat d'intervenir. Aconsellà als pares dels components d'aquella quadrilla l'internament dels seus fills, en règim de reclusió, en una escola industrial de l'estat on almenys aprendrien un ofici i altres coses de profit. Però, a diferència dels altres progenitors, al pare de Boo Radley aquella mesura no li va semblar bé. Així que va prometre al jutge que, si deixava Boo en llibertat, ja s'encarregaria ell personalment que mai més no tornàs donar motiu de queixes per mal com-

portament. El jutge s'hi avingué, tota vegada que considerava que la paraula del senyor Radley era tota una garantia. I així va ser com va començar a cobrar vida l'existència fantasmal d'Arthur "Boo" Radley, el qual, a partir d'aquell acord, no tornà sortir de casa seva, almenys a la llum del dia... Deia la gent que el seu pare el tenia encadenat a la cama d'un llit i que només l'amollava en arribar el vespre, especialment a partir d'aquella vegada en què Boo, sense més ni menys, li clavà a la cuixa la punta d'unes tisores. Les autoritats aconsellaren llavors l'ingrés de Boo en un correccional, però el vell Radley va respondre que "mai cap membre de la seva família havia ingressat en un manicomi i que tampoc ho faria el seu fill".

El cas fou que, a partir de l'incident de les tisores, Boo Radley va romandre més tancat que mai dins aquella mansió tètrica, a la vegada que la seva figura anava adquirint de cada cop, entre la gent del comtat de Maycomb, perfils més aterridors. No hi havia cap negre que s'atrevís a passar de nit per davant d'aquella casa vella i d'aspecte malaltís, habitada, deien, per l'espectre maligne d'un pertorbat mental (més bé es desviaven per la voravia d'enfront i procuraven caminar xiulant, per allunyar la por); i si als al·lots que jugaven per la barriada els queia una pilota de beisbol dins el descuidat jardí dels Radley, la donaven per perduda i ja no se'n parlava més: no n'hi havia cap de tan valent com per ser capaç d'anar-la a recuperar.

L'acció de *Matar un rossinyol* transcorre, com hem dit, en els primers anys trenta (exactament, a partir de l'estiu de 1932), quan a les pantalles dels cinematògrafs ja han aparegut els fantasmes de Dràcula i de Frankenstein, terrors de la ficció amb els quals la gent que va al cinema es distreu de les calamitats que a la realitat quotidiana ha portat la depressió econòmica. Encara que a l'original literari de Harper Lee només es faci una al·lusió de passada a la figura de Dràcula —Dill, que només té set anys, presumeix d'haver vist la pel·lícula interpretada per Bela Lugosi i provoca amb això l'admiració i l'enveja dels dos germans Finch—, resulta innegable que les projeccions personals que la gent fa sobre la figura de l'invisible Boo Radley semblen molt influïdes pels dos grans monstres cinematogràfics que en aquell moment dominaven ja l'imaginari col·lectiu: el del comte vampir i el de l'estrany ésser creat pel doctor Frankenstein. Especialment per aquest darrer.

N'hi ha que diuen que Boo surt de nit, després de pondre's la lluna, i que espia els veïns a través de les finestres. Si la gelada mata una planta, no falta qui comenta que, en realitat, ha estat el fantasma de la casa Radley el qui ho ha fet amb el seu alè pestilent. En certa ocasió en què el poble de Maycomb s'aterrí per una sèrie de mòrbids successos nocturns —es varen trobar pollastres i altres animals domèstics bàrbarament mutilats—, atribuïren a Boo Radley aquella malifeta (encara que després es va saber que era un altre individu el qui ho havia fet). Una altra vegada, una de les veïnes

de la família Finch manifestà que s'havia despertat a mitja nit i veié que Boo l'observava fixament des d'una finestra: "vaig tenir la impressió que em mirava una calavera", afegí la dona trota trasbalsada. El mateix Jem Finch explica d'aquesta manera al seu amic Dill l'aspecte horripilant d'Arthur Radley: camina com a tastanejant, fa dos metres d'estatura i s'alimenta d'esquirols i moixos que s'empeçola de viu en viu (per això du les mans sempre ensagnades, "perquè si algú es menja animals crus ja mai més es pot netejar la sang"), les poques dents que li queden són grogues i estan corcades, té els ulls boteruts, una horrible cicatriu li recorre la cara i es passa bavant la major part del temps.

La prova suprema de valentia d'un al·lot de Maycomb seria tenir la gosadia suficient per saltar la reixa del jardí dels Radley, córrer escapat fins a la porta, donar-hi un cop o dos, cridar "eh!" i tornar a sortir més aviat que de pressa. Però això només s'atreví a fer-ho una vegada Jem Finch, a entrada de fosca, per presumir de coratjós davant la seva germana i del seu company Dill. Jem s'arriscà fins i tot a guaitar per una de les finestres per veure la verdadera cara de Boo, però dugué tan mala sort que, quan fou davant la casa, ensopegà i caigué. Paralitzat per la por, romangué per uns instants atordit en el porxo dels Radley, momentàniament incapaç de refer-se i d'escapolir-se a corre-cuita com tenia previst. Abans d'aconseguir recuperar-se i de fugir com una exhalació, una ombra paorosa,

projectada a la façana per la llum vacil·lant d'una farola, se li acostà a poc a poc i allargà una mà cap a ell; però no semblava que ho fes amb cap intenció de fer-li mal, aquella ombra, sinó més aviat d'acariar-lo tendrament. Ni el mateix Jem, ni tampoc Scout i Dill (que, tot aterrits, observaren la feta d'un tros enfora), saberen molt bé com interpretar aquell succés tan estrany.

Tant la novel·la com el film de Robert Mulligan (que és un vertader model d'adaptació d'un original literari) estan impregnades de l'aura melangiosa que comporta l'evocació íntima dels records llunyans; records d'un temps pretèrit en el que ocorregueren un repertori de fets inesborrables. Les primeres imatges de la pel·lícula mostren unes delicades mans femenines —amb tota seguretat les de la protagonista de la història— que obren una vella caixa de cigars dins la qual romanen guardats un conjunt de petits objectes que remetien al temps evocat. Són totes aquelles coses que, a partir d'un determinat dia, els germans Finch s'anaren trobant a la boca d'un forat que s'obria a la soca corpulenta d'un roure vell i esponerós plantat just devora la reixa d'allà on el pati dels Radley feia cap de cantó. No eren més que petites foteses, sense cap valor material, però semblava que algú, que sabia que els dos nins passaven sempre per allà davant, els volia regalar amb el millor que tenia o amb allò que li era més estimat: una medalla antiga, un ganivetet usat, una petita harmònica rovellada,

tres o quatre bolls de vidre, un rellotge de cadena que ja havia perdut les busques, uns quants llapis de colors... Els petits Finch no sabien qui era que col·locava tot allò en aquell enfony ni tampoc a qui anaven destinats aquells objectes. Però el dia que Jem descobrí en el forat d'aquell tronc dues petites talles fetes a peces de sabó que reproduïen d'una manera rudimentària, encara que inequívoca, el seu aspecte físic i el de la seva germana, compregué que eren ells dos els destinataris de tots aquells presents que una mà misteriosa deixava en lloc tan singular. Les enigmàtiques aparicions d'objectes duraren fins el dia en què el vell Radley, tot remolest, envergà en aquell forat dues paletades de ciment amb l'excusa que així preservava la salut de l'arbre. I ja mai més tornaren aparèixer obsequis a la soca del vell roure.

El contingut d'aquella caixa d'havans porta a l'evocació per part de la narradora —veu en off a la pel·lícula— de la figura del seu propi pare, en un primer lloc destacat; i la del fantasma de Boo Radley i la del negre Tom Robinson com a protagonistes de més relleu en un retaule de records infantils incrustats, per sempre més, a la memòria. I la recordança també de tots els personatges que d'una manera o altra romanien vinculats a tot l'enfilall de successos escabrosos que s'esdevingueren a partir de la denúncia que presentà l'alcohòlic Robert Ewell del suposat intent de violació i posterior apallissament de la seva filla Mayella per part

d'un "negre repugnant". Tanmateix, del trapassar Robert Ewell, que quasi sempre anava gat, ningú no se'n refiava, i tothom —tothom que ho volgués saber— sabia també perfectament que Tom Robinson era home d'una honestetat a prova de tota sospita i un pare de família exemplar. Però es tractava de la paraula d'un blanc contra la d'un negre, i això, en el vell sud, i en aquell temps, encara pesava molt. Així que, per aclaparadores que fossin les evidències a favor de la veracitat del testimoni de Tom Robinson i de la falsedat de les declaracions d'Ewell i de la seva filla, que hàbilment posà de relleu Atticus Finch en el curs del procés judicial, qui més qui manco donava per un fet que, ja per endavant, el cas estava resolt en contra de l'acusat. I així va ser, efectivament.

Els petits Finch recordarien sempre aquell vespre en què, poc després de la detenció de Tom Robinson i abans de ser-li instruïda la causa, un escamot d'exaltats, comandats pel senyor Cunningham, es presentaren a la presó de Maycomb tot determinats a linxar brutalment el pobre negre, i com Atticus, que s'havia assabentat de les intencions d'aquella tropa de salvatges cegats per l'odi racial, els barrà el pas, jugant-s'hi el físic, i la manera en què ells dos, Scout i Jem, en companyia del seu inseparable Dill, quan tingueren notícia del que passava, acudiren a la porta del calabós per fer costat al seu pare, decidit a portar en qualsevol terreny, en qualsevol circumstància i a cost del que fos la defensa de l'home de color que la llei li havia encarregat. Recordarien també Jem i Scout que la seva la presència en el lloc dels fets havia resultat decisiva en la dissuasió d'aquella colla de fanàtics disposats al linxament, així com tots els insults de què foren objecte a l'escola, per part dels altres nins, pel fet de ser fills d'un "defensor de negres" i la promesa del degenerat Robert Ewell de venjar-se d'Atticus Finch, amenaçant d'atemptar contra la integritat física de l'advocat i, fins i tot, contra la d'ells mateixos: els seus dos fills.

Però el que segurament tindrien sempre més present a la memòria els germans Finch serien les incidències del judici de Tom Robinson i tot el que se'n seguí. Recordarien que, malgrat la defensa hagués palesat, clamorosament, la falsedat de les acusacions dels Ewell i les escandaloses contradiccions del testimoni d'aquests davant el tribunal, la sentència final del jurat havia estat la de considerar, en contra de tota evidència, l'home negre com a culpable i reu, per tant, de tots els fets que se li havien imputat. Mai no oblidarien, els nins, la manera en què havien seguit ells tres, els dos germans i Dill, el procés judicial, com a únics representants de la raça blanca, a la calorosa galeria superior del saló de sessions reservada a la gent negra, i com, després del veredict de culpabilitat, un fatigat Atticus Finch recollia els papers i era el darrer en abandonar la sala, totes aquelles persones de color s'havien posat dretes, en senyal de respecte a l'advocat defensor, i amb un silenci més eloqüent que totes les paraules, l'havien acomiadat (va ser lla-

vors que el reverend negre es dirigí a Scout Finch, la qual, de pur cansament, estava asseguda i mig endormiscada, per dir-li: "Senyoreta Jean Louise, aixequi's si es plau: el vostre senyor pare se'n va"). I, després, la notícia de la mort de Tom Robinson, que, ofuscat per mor de la injusta sentència, havia intentat escapar-se de la llei i l'havien mort d'un tir; i havia hagut de ser Atticus qui havia assumit el difícil deure de portar la mala nova a la dona de Tom i altres familiars. I finalment, com a colofó de tot, l'intent d'assassinat de què havien estat objecte els dos germans, aquella nit en què, ja ben entrada la fosca, tornaven d'una festa del seu col·legi per la dreuera d'un petit bosc. Les hores en què, segons deien, el vagarós fantasma de Boo Radley campava a l'lore per aquells voltants...

Tots aquests successos els viuen els germans Finch en aquesta edat compresa entre la primera infància i el despertar de la pubertat, una època de la vida que Jeroni de Moragas, autor d'un dels millors tractats de psicologia evolutiva que conec, qualifica com l'etapa de la *introjecció*. Segons Moragas, aqueixa fase de la vida —que pot començar en apropar-se els set anys (segons la precocitat de cada subjecte) i estendre's fins als onze o dotze— es caracteritza, entre molts altres aspectes, pel fet que *els infants introdueixen en la seva intimitat les coses que l'entorn els ofereix*; i entre aquestes coses, els valors morals, que són percebuts,

fonamentalment, en relació al comportament de les persones i la *coherència* de les seves actituds. Sense encara el sentit crític que desenvoluparà a l'adolescència, l'infant es capaç de comprendre que hi ha formes de comportar-se que són rectes i honestes i altres que són abominables, i la manera en què actuen els seus referents més immediats —els pares en primer lloc (el seu exemple i la seva coherència)— serà decisiva en la ulterior formació ètica de la nina i del nin. "La seva intimitat —escriu Moragas— s'amplia perquè també està formada per la intimitat dels altres, i el més nou, el més viu que hi ha en ella, és la noció clara que el seu món de valors ja no és seu exclusivament; és un món universal que pertany a tots els homes. La seva bellesa, la seva bondat, la seva veritat, son seves, però no exclusivament seves; també són del seu germà, del seu company, del seu veí".

Per això, com es diu a la novel·la de Harper Lee i a la pel·lícula de Mulligan, *mai no s'ha de matar un rossinyol*: "Recordau que matar un rossinyol és pecat. Els rossinyols únicament es dediquen a cantar per alegrar-nos. No fan malbé els fruits dels horts, no fan el niu en els panissars, no fan altra cosa que vessar el seu cor, cantant per al nostre delit. Heus ací perquè és un pecat matar un rossinyol". I un dels aprenentatges dels germans Finch consistirà en adonar-se, de la mà del seu pare, que hi ha fets que són tant o més reprovables com matar un ros-

sinjol. Per exemple, condemnar un home pel fet de ser de color negre, com Tom Robinson.

Aquella nit que Scout i Jem tornaven de la funció del col·legi —Scout embotida dins la seva fressa que figurava un pernil i que només li permetia veure-hi per un retxillera (s'havien representat sobre l'escenari de l'escola els productes del comtat de Maycomb)—, algú els va agredir, en plena boscúria, amb la pitjor de les intencions. Probablement, en cas d'haver-se consumat l'acció violenta contra els dos nins —és a dir, el seu assassinat—, les sospites, i possiblement també la culpa, haguessin recaigut d'immediat sobre el pertorbat Boo Radley, al qual la gent sempre semblava disposada a atribuir qualsevol endemesa. Els dos petits Finch salvaren la vida, tot i que, d'aquella feta, Jem en sortí ferit d'una certa consideració. Salvaren la vida perquè, sense que ells ho sabessin, tenien una espècie d'àngel de la guarda que vetllava per ells i que detingué, just a temps, la mà assassina. El qui els havia atacat no era altre que Robert Ewell, el qual, malgrat haver-ne sortit amb la seva en el judici que condemnà Tom Robinson, estava ressentit per la manera en què el pare dels dos nins li havia fet mostrar el llautó, davant tothom, en el procés. I el seu àngel custodi era aquell que els havia deixat, reiteradament, petits obsequis a la soca del vell arbre, l'amic invisible que els havia estimat sempre en silenci des de la reclusió de les seves penom-

bres autistes o semiautistes, aquell estrany ésser que havia per nom Arthur Radley i a qui tothom deia Boo i tenia per un ser monstruós.

El sendemà de l'atemptat trobaren dins el boscatge el cadàver de Robert Ewell amb un ganivet clavat al pit, la mateixa arma amb la qual ell havia intentat acabar amb la vida dels dos menuts. El *sheriff* de Maycomb i Atticus Finch saberen molt bé qui havia estat l'autor d'aquell homicidi, en legítima defensa de la vida dels dos germans. Però la versió que donaren fou que havia estat el mateix Ewell que, gat com sempre, s'havia clavat fortuïtament l'arma mentre atacava els dos al·lots. Perquè denunciar i posar Boo Radley en mans de la justícia..., això sí que hauria estat també com matar un rossinyol.

Aquella fou l'única vegada que Scout veié Boo, el seu veí. El veí portant en braços, amb delicadesa, el germà ferit fins a deixar-lo a casa seva, la llar del Finch; i després, ella mateixa, Jean Louise, agafant Boo de la mà, l'acompanyà amorosivament, de tornada, a la decrepita casa Radley, en unes seqüències que recorden el millor cine fantàstic de la saga frankensteiniana —la nina i el monstre— de la Universal International. Realment, però, la figura de Boo no tenia res de feréstec ni d'horrorós. Era simplement una pobra criatura pàl·lida, d'estatura normal i de carnadura tova i com embotornada i aspecte tímid, esquiu i temorenc. Res més. No era, ni a prop fer-hi, aquell "monstre" que tothom pen-

sava sense sospitar la immensa tendresa de què era capaç.

Diuen alguns estudis realitzats als Estats Units que la novel·la de Harper Lee (que fou mereixedora del premi Pulitzer) ha estat, pel fet d'establir uns paradigmes de formació ètica i d'educació cívica i per ajudar a crear una consciència antiracista, el llibre que després de la Bíblia més ha influït en la societat nord-americana. Probablement sigui cert. I la impecable versió cinematogràfica de Robert Mulligan, sens dubte, hi ha contribuït.

I fins i tot és possible que la recent elecció de Barack Obama com a president degui qualche cosa a *Matar un ruiseñor*. A la novel·la i a la pel·lícula. ■

Títol original: *To Kill a Mockingbird*. Títol versió espanyola: *Matar un ruiseñor*. Any: 1962 (USA). Producció: Alan J. Pakula, per a la Universal International. Guió: Horton Foote, sobre la base de la novel·la de Harper Lee. Fotografia: Russell Harlan, en blanc i negre. Direcció artística: Alexander Golitzen i Henry Bumstead. Música: Elmer Bernstein. Duració: 129 minuts. Intèrprets principals: Gregory Peck (Atticus Finch), Mary Badham (Jean Louise "Scout" Finch), Phillip Afford (Jem Finch), John Megna (Dill Harris, "Tití" a la versió doblada en castellà), Brock Peters (Tom Robinson), Estelle Evans (Calpurnia), James Anderson (Robert Ewell) i Robert Duvall (Arthur "Boo" Radley).

